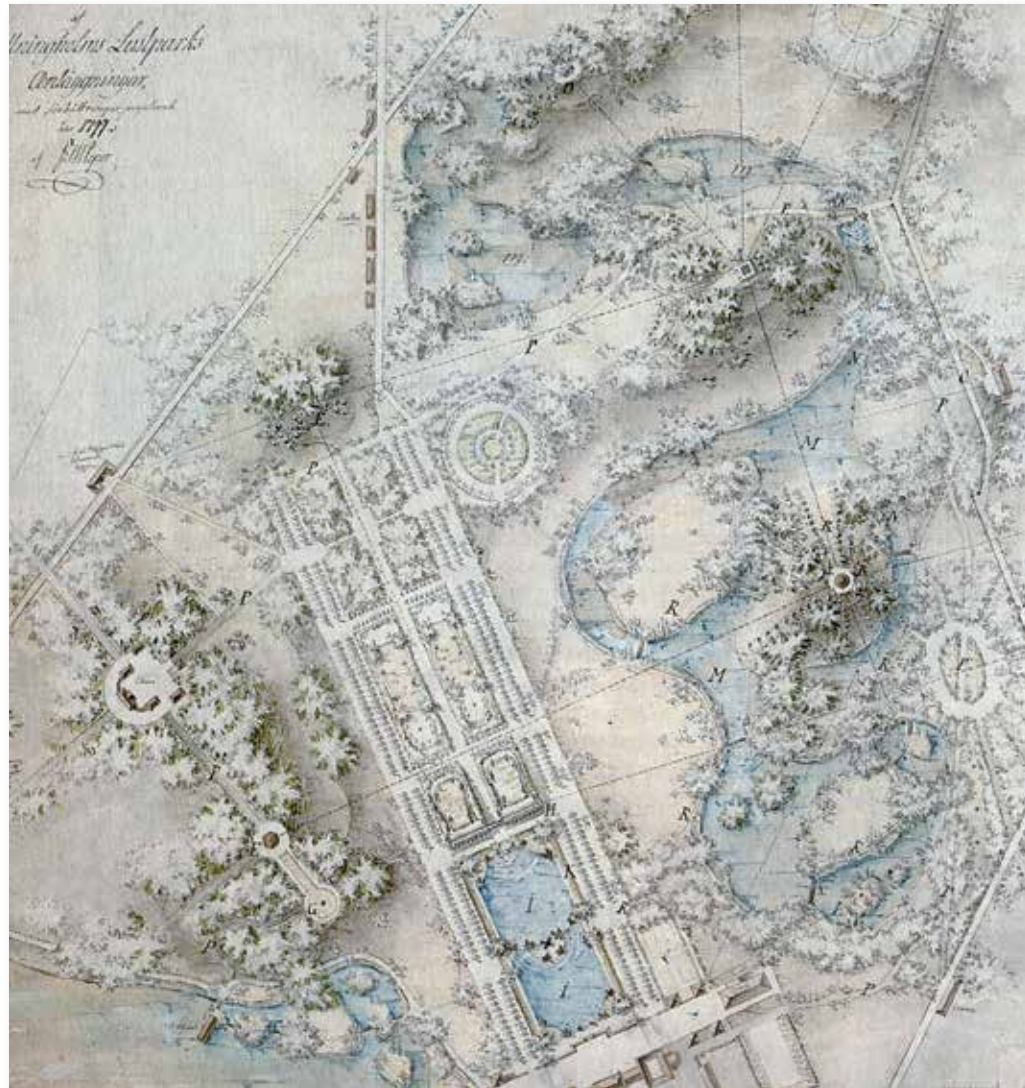


# De invloed van de zeventiende-eeuwse Hollandse tuinkunst in Zweden



Kaart door Fredrik Magnus Piper uit 1797 van de tuinen bij koninklijk paleis Drottningholm, bij Stockholm. De lindelanen flankeren de geometrische tuin.  
Bron: Wikipedia Commons.

In 1614 ondertekenen Zweden en de Nederlandse Republiek een verdrag; het startschot van 400 jaar Nederlands-Zweedse diplomatieke betrekkingen. Dit vieren we in 2014 met het Vriendschapsjaar Holland Zweden.

Tekst: Nina Wijsbek

Rond 1650 is Zweden de belangrijkste handelspartner van de Republiek in het Oostzeegebied en de zeventiende eeuw is voor beide landen een gouden tijdperk. De bloeiende handel op de Oostzee brengt ook culturele uitwisseling met zich mee. Zo werd gebakken steen [baksteen] in Zweden lang *Holländsk klinkert* genoemd, en een boerderij een *Holländeri*.<sup>1</sup> Ook op het gebied van tuinarchitectuur, toegepaste beeldende kunst in de tuin en beplanting was en is in Zweden de Nederlandse invloed duidelijk te herkennen.

## Nederlandse hoftuinen

De stijl van de Republiek, het classicisme, was enorm invloedrijk in het buitenland. In de zeventiende eeuw waren de geometrische tuinen van stadhouder Frederik Hendrik de eerste grootse uitdrukking van de Hollandse classicistische tuinarchitectuur.<sup>2</sup> Het ontwerp van de stadhouderlijke tuinen bij zijn paleizen Ter Nieuburghen Honselaarsdijk inspireerden niet alleen adel en patriciaat in Nederland bij het aanleggen van landgoederen en tuinen, maar ook de vorm en stijl van tuinen buiten de landsgrenzen, in Frankrijk, Denemarken, Duitsland, Rusland en Zweden.<sup>3</sup> Verschillende vooraanstaande Nederlandse landschapsarchitecten vertrokken naar het buitenland. Frederik Hendriks eigen tuinarchitect, de in Frankrijk geboren Simon de la Vallée, vertrok rond 1640 naar Zweden.<sup>4</sup> Een aspect van het ontwerp van Frederik Hendriks tuin te Honselaarsdijk, een lange rechthoekige laan of structuur die eindigt in een halve cirkel, duikt op in tuinontwerpen in Zweden nadat De la Vallée daar gearriveerd is. Het is terug te vinden in zijn ontwerp van het paleis van Ekolsund en is een standaardmotief in de tuinontwerpen van Simon de la Vallées zoon Jean, die als architect in Zweden werkte.<sup>5</sup>

## De Hollandse linde

In de Hollandse ondernemersgeest was tuinkunst verweven met handel. Als handelsnatie had Nederland ook door export van planten en bomen invloed op het gebied van overzeese tuintradities. De Nederlanders kweekten bomen en plantgoed, verhandelden ze en verdienden daar goed geld mee. Eén boomsoort moet speciaal genoemd worden als het om de invloed van Nederlandse tuinarchitectuur in Zweden gaat, en dat is de Hollandse linde. Al langer is bekend dat deze lindesoort in de

zeventiende en achttiende eeuw veelvuldig geëxporteerd werd naar het buitenland. In 2009 werd in Zweden een rekening uit 1726 gevonden, afkomstig van een Haarlemse boomkweker. Het betrof een bestelling van Hollandse linden.<sup>6</sup> In een biografie van Louis de Geer, de Amsterdamse koopman die puissant rijk werd met zijn wapenhandel in Zweden tijdens de Dertigjarige Oorlog, wordt het volgende vermeld over *Hollandsche lindeboomen*: “Men heeft nog eene overlevering wegens eenen zoodanigen lindboom, die jong, in eene blikken doos van anderhalf el lengte, door Erik Larsson van der Linde was overgebracht, en op zijn landgoed Malmovik geplant zijnde, zoo welig groeide, dat, onder zijn loof, vijf honderd menschen lommer konden vinden”.<sup>7</sup> In Zweden zijn veel oude lindelanen bewaard gebleven, met bomen afkomstig van Nederlandse kwekerijen. Ook de eerste 300 lindebomen die in 1684 geplant werden om de baroktuin van het koninklijk paleis Drottningholm, dat op tien kilometer buiten Stockholm ligt, waren van Nederlandse komaf. Het waren zogeheten parklinden. De meeste linden die bij Drottningholm werden geplant waren echter niet bestand tegen de strenge Zweedse winters en stierven een vroegtijdige dood. Het zou tot 1726 duren voordat de lanen, bestaand uit 846 bomen, compleet waren.<sup>8</sup> In de tuin van Drottningholm staat ook de *Herculesfontein*, waarvan het beeld rond 1600 werd gemaakt door de Nederlander Adriaen de Vries.

*Nina Wijsbek studeerde Geschiedenis en Engels (BA) en Cultureel Erfgoed (MA). Momenteel verricht zij als freelancer onderzoek-, schrijf- en redactiewerkzaamheden, veelal op het gebied van groen en ander cultureel erfgoed.*

1 J.L.W. Geer van Jutphaas, *Lodewijk de Geer: eene bijdrage tot de handelsgeschiedenis van Amsterdam in de zeventiende eeuw*. Den Haag: Gebroeders van Cleef (1841), 150.

2 V.B. Sellers, *Courtly Gardens in Holland 1600-1650. The House of Orange and the Hortus Batavus*. Amsterdam: Architectura & Natura Press (2007), 10.

3 Ibid, 10, 12.

4 Ibid, 191.

5 Ibid.

6 B. Maes, *Historische dendrologie Landgoederen Oud en Nieuw Amelisweerd en Rhijnauwen*. Ecologisch Adviesbureau Maes Utrecht (2009), 10.

7 J.L.W. Geer van Jutphaas, *Lodewijk de Geer: eene bijdrage tot de handelsgeschiedenis van Amsterdam in de zeventiende eeuw*. Den Haag: Gebroeders van Cleef (1841), 151.

8 <http://www.sfv.se/>.